

værtshusscene, hvor den forklædte Luther samtaler med et par studenter og nogle købmænd. Resultatet er pinligt. Forfatteren har måske tænkt på den måde at kunne nå ud til bredere læsergrupper, men han har opnået at give en demonstration af, hvordan man i hvert fald ikke skal skrive »populær« historie.

Alex Wittendorff

Erik H. Erikson: Luther avant Luther. Psychanalyse et histoire. Trad. par Nina Godneff. Flammarion, Paris, 1968. 330 s.

Den franske oversættelse af Eriksons bog *Young Man Luther* (første gang 1958) bringer intet nyt i forhold til originalen – udover de ekstra pudsigheder, som den franske sprogdragt bidrager med. Det er, kort fortalt, historien om *le petit Martin*, hans udvikling og kriser før reformationen, analyseret *sub specie Freudiana*.

Eriksons bog indeholder åbenbare og forlængst påpegede svagheder, men betragtes ikke desto mindre som en klassiker indenfor den såkaldt psykhistoriske forskning (jf. f. eks. George M. Kren, »Psychohistory: A Progress Report«, *Bulletin of the Menninger Clinic*, 39 (1975), s. 578–585). Hovedproblemet med Eriksons bog er dels hans empiriske grundlag for analyserne af den unge Luther, dels hans isolering af Luther fra det, Alain Besançon kalder »l'événement historique proprement dit« (»Vers une histoire psychanalytique (I)«, *Annales. Économies. Sociétés. Civilisations*, 24,3, 1969, s. 611). Usikkerheden i Eriksons metode (som man vel retteligere burde kalde den *psykografiske*, fremfor det begrebsmæssigt noget slørede »psykhistoriske«?) gør bogen til et lidt besynderligt amfibium, hvis historiske relevans det undertiden kan være vanskeligt at se.

Erik Petersen

Martin Wolfe: The Fiscal System of Renaissance France. Yale Series in Economic History, Yale Press, New Haven and London, 1972. 385 s. \$ 17.50.

I bogens forord takker forfatteren sin kone med følgende ord: »This book is dedicated to my wife Dorothy, who, I hope, will remember the fun and the scholarly satisfactions it involved.« Man må håbe, at Dorothy har fundet det franske skattesystem lige så ustyrligt morsomt. Men også for folk, der foretrækker en mindre speciel form for humor, er der meget at hente i denne bog, som er indrettet på den måde, at de sidste 100 sider består af en række appendiks med overskriften »The Chief Elements of the Tax Machine«, hvor der gives en oversigt over skattesystemets almindelige indretning – en sag der i sig selv er så indviklet, at den har givet de fleste, som har skrevet om emnet, fuldt op at gøre – mens selve fremstillingen tager sigte på at behandle det fiskale system og indtægterne af det i sammenhæng med sider af det franske samfunds udvikling fra middelalderen til det 17. århundredes begyndelse.

Ved således at studere ændringerne i hele skattesystemets kompleks af institutioner over en længere periode bliver forfatteren i stand til at vurdere holdbarheden af tidligere forklaringer, som overvejende har været baseret på undersøgelser af detaljer eller i hvert fald mere begrænsede udsnit af det omfattende emne. Bogen indeholder således en del revision af tidligere forskning – f. eks. vedrørende skatteindtægternes størrelse under religionskrigene – og derudover er det også lykkedes forfatteren at påvise sammenhænge, som man ikke har hørt om før. Mig bekendt er det således ikke tidligere påvist, at skattesystemets indretning blev en medvirkende årsag til religionskrigenes forlængelse.

I bogens afsluttende kapitel, der har den beskedne overskrift »Conclusions and Con-